

Tekstititys

Maatilapalot Podcast

Jakso 6. Maatilan palotarkastus

Kesto: 34:37

Isäntä: Kim Kaustell, tutkija, Luonnonvarakeskus

Vieras: Jani Jämsä, riskienhallintapäällikkö, Etelä-Savon Pelastuslaitos

[Musiikkia]

[Kim Kaustell] Tämä on Luonnonvarakeskuksen maatilapalot -podcast. Olen Kim Kaustell ja kanssani keskustelemassa on asiantuntijoita, joilla on kokemusta maatilalla tapahtuneista tulipaloista.

[Musiikkia]

[Kim Kaustell] Tänäpä olen Etelä-Savon pelastuslaitoksella ja keskustellaan riskienhallintapäällikkö Jani Jämsän kanssa maatilan paloriskien hallinnasta ja myös pelastusalan ammattilaisten koulutuksesta. Tervetuloa Jani!

[Jani Jämsä] Kiitoksia.

[Kim Kaustell] Sinä olet pitkän linjan riskienhallinnan ja pelastusalan koulutuksen ammattilainen. Kerrotko vähän itsestäsi tähän alkuun? Kuka olet ja mistä tulet, ja millä tavalla nämä maatilapalot on sinun elämään kytkeytynyt ammatillisesti ja ehkä muutenkin?

[Jani Jämsä] Joo, ihan lyhyesti itsestäni. Olen alun perin puhdas paljasjalkainen eteläsavolainen. Tässä välillä kävin yli parikymmentä vuotta kierroksella Pohjois-Savossa, että alun perin maatilat on tullut minulle tutuksi tietysti luonnostaan Etelä-Savon ympäristön kautta. Mutta paloturvallisuusmielessä, niin olin ennen Pelastusopistolle työuraani menoa töissä Pohjois-Savossa Siilinjärvellä.

Siilinjärvi on hyvin maatilavaltainen paikkakunta, alue. Siellä tuli maatilat tutuksi ja sitten, kun siirryin aikanaan Pelastusopistolle opettajan hommiin, niin sitten sen taustan kautta oikeastaan maatala-asioiden kouluttaminen aika pitkälti muotoutui omaksi hommaksi siellä. 16 vuotta tässä olin Pelastusopistolla opettajana. Maatilojen paloturvallisuus yhtenä asiana kuului opetusvastuusiin. Nyt sitten olen vajaan viikon ollut riskienhallintapäällikkönä Etelä-Savossa.

[Kim Kaustell] Maatilan riskienhallinta-asiat edelleenkin jollain tavalla kytkeytyy sinun työhön, vai entistä enemmänkin jopa?

[Jani Jämsä] Toki. Etelä-Savo on Pohjois-Savon kaltaisesti maaseutuvaltaista aluetta. Maatiloja on paljon ja maatilojen paloturvallisuuden edistäminen ja riskienhallinta on toki yksi osa sitten jatkossakin päivittäistä työtä.

[Kim Kaustell] Hyvä. Olen ajatellut, että voitaisiin tässä aluksi puhua maatilan palotarkastuksesta ja siihen liittyvistä lausumista, noin viranomaisen ominaisuudessa. Uudisrakentamiseenhan se monesti kaiketi liittyy, mutta ihan käsitelmielessä, mikä on maatilan palotarkastus? Onko se edes oikea käsite? Mitä kaikkea siihen kuuluu, ja kuka sen tekee?

[Jani Jämsä] Maatilan palotarkastuksesta tietysti terminä puhutaan. Sillä on se pitkä historiakaiku sillä termillä. Tietysti nykyisin viranomaisena puhutaan valvontatyöstä kokonaisuutena ja enemmän se maatilan palotarkastus liittyy nimenomaan olemassa olevaan maatilakantaan, kuin siihen uudisrakentamiseen.

Uudisrakentamisessa toki ollaan silloin isoimmilla maatilakiinteistöllä yhdessä rakennusvalvonnan kanssa monesti siinä käyttöönottovaiheessa tekemässä sitä käyttöönottotarkastusta, että onhan kaikki siinä kunnossa, että hommat voi turvallisesti alkaa. Sitten varsinaisesti se valvontatyö, maatilan palotarkastus, liittyy siihen olemassa olevien maatilakohteiden jatkuvaan säännönmukaisen valvontatyöhön. Se on pelastusviranomaisen lakisääteistä palvelua asiakkaille, se määräaikainen palotarkastustoiminta.

[Kim Kaustell] Sen ymmärrän, että silloin kun rakennuskohde valmistuu tai aletaan sitä ottaa käyttöön, niin teidät ilmeisesti kutsutaan siihen tilaisuuteen mukaan? Onko se sitten vastaava suunnittelija? Miten te kytkeydytte siihen?

[Jani Jämsä] Monesti tietysti maatilat nykypäivänä on sen verran isoja kohteita, että niissä ollaan monesti mukana jo siinä ennakkosuunnitteluvaiheessa. Monesti maatilasuunnittelijat jo ennen rakennuslupavaihetta ottaa ennakkosuunnittelupalaveria tai vastaavaa, missä on rakennusvalvonta ja pelastusviranomaisen mukana ja ollaan siinä jo katsomassa yhdessä asioita. Varmistamassa turvallisuutta, antamassa vinkkejä.

Sitten siinä varsinaisessa lupavaiheessa rakennusvalvonta on se luvittava viranomaisen, päätöksentekijä, ja pelastusviranomaisen on siinä rinnalla asiantuntijaroolissa, lausunnon antajana rakennusvalvonnalle. Yhteistyötä tehdään suunnittelijoiden ja rakennusvalvonnan kanssa.

[Kim Kaustell] Se tulee niin kuin prosessin kautta silloin, kun se rakennus otetaan käyttöön. Koska menette samalle tilalle seuraavan kerran? Muissa, kuin ehkä hälytystehtävässä. Tuleeko vielä vastaan joku kohta, jossa joka tapauksessa käynte siellä tilalla, vai onko se sitten omistajan kädessä, että pyytääkö hän tekemään tarkastuksen?

[Jani Jämsä] Joo, toivottavasti käydään muissa merkeissä, kun hälytystehtävissä sitten jatkossakin. Maatilojen palotarkastukset sitten olemassa olevilla kohteilla on ihan samanlaista pelastusviranomaisen lakisääteistä valvontatyötä, kuin muissakin kohteissa. Maatiloilla se jatkotarkastusväli riippuu kokoluokasta, riskeistä.

Pienemmät maatilat sitten rinnastetaan asuinkohteisiin jopa semmoiset ihan pienet. Saattaa olla sen valvontaväli on noin 10 vuoden tietämällä. Tämmöistä isommat nykykokoluokan maatilat, niin käytännössä valvontaväli on siellä noin 1 - 5 vuotta. Riippuu sen kohteen etäisyydestä, kokoluokasta, riskeistä ja myöskin nykyisin siitä, että miten hyvällä tolalla asiat on siellä kohteessa. Jos asioista huolehditaan, pidetään paikat kunnossa, niin sitten se valvontaväli on pelastusviranomaisenkin puolelta vähän pitempi.

[Kim Kaustell] Kuka sen seuraavan tarkastuksen pyytää? Onko se kuitenkin viljelijän vastuulla sitten pyytää sitä? Vai onko teillä joku tietokanta, mistä tulee huomautuksia kalenteriin, että nyt pitäisi lähteä käymään tuolla?

[Jani Jämsä] Joo, pelastuslaitoksella on valvontasuunnitelmat, minkä mukaan

tehdään sitä kohteiden valvontaa. Sitten on sähköisessä tietojärjestelmässä valvontarekisteri, josta tulee se syöte, että minä vuonna missäkin kohteessa pitäisi seuraavan kerran käydä.

Kun se on pelastusviranomaisella lakisääteistä tehtävää, se valvontatyö, niin aloite tulee aina meiltä. Sitten sinä vuonna, kun on se seuraava valvontakäynti ohjelmassa, niin hyvissä ajoin otetaan yhteyttä kohteeseen ja sovitaan molemmille osapuolille sopiva aika. Riittävän hyvissä ajoin, että tilallakin keretään siihen valmistautumaan.

[Kim Kaustell] Mitä tähän valmistautumiseen käytännössä voi sisältyä?

[Jani Jämsä] Yleensä siinä vaiheessa, kun otetaan yhteyttä sinne tilalle, niin se yhteydenotto tapahtuu puhelimitse yleisimmin. Harvoin ehkä laitetaan kirjeenä nykypäivänä. Että se melkein se puhelinoitto on se ensimmäinen yhteydenotto ja siinä yhteydessä sovitaan ajankohta, käydään vähän jo siinä läpi, että minkälainen tilanne se on se palotarkastuskäynti, ja miten siihen kannattaa valmistautua. Minkälaisia asiakirjoja esimerkiksi kannattaa jo valmiiksi etsiä.

Toki maatilán pelastussuunnitelma on keskeinen asia siihen valvontaan liittyen. Kaikki huolto- ja tarkastus dokumentit, mitkä liittyy esimerkiksi sähkölaitteisiin, sähköasennuksiin, erilaisiin koneisiin, laitteisiin, mahdollisiin maatilán palovarointinjärjestelmiin. Kaikki tällöinen huoltodokumentaatio ja toki yleensä myös kehoitetaan siihen ja mielellään tehdä sitä, että jos isäntäväki sen verran kerkeisi valmistautua, keskittyä siihen tilanteeseen, että jos on jotakin kysymistä, avuntarvetta meille, niin sehän on yhteistyötä nimenomaan sen tilán turvallisuuden parantamiseksi. Vaikka se on toisaalta lakisääteinen viranomaistarkastus, mutta halutaan nimenomaan yhteistyötä rakentaa ja kehittää sitä tilán turvallisuutta yhdessä.

[Kim Kaustell] Jos siellä tarkastuksessa sitten havaitaan jotain puutteita tai korjaustarpeita niin tuleeko siitä joku dokumentti, ja pitääkö niille tehdä, ja missä ajassa jotain? Onko siellä jotain velvoittavia asioita, joita voi tulla esiin?

[Jani Jämsä] Joo, voi tulla velvoittaviakin asioita. Tietysti se maatilán palotarkastus on tällöinen kokonaiskatselmointi siitä, että millä tavalla turvallisuusasiat on. Ehkä pistokoetyyppinenkin tarkastus, että ihan joka paikkaan nyt ei välttämättä käydä systemaattisesti läpi. Varsinkin, jos sillä tilalla käydään tiheämmin, isolla tilalla parin-kolmen vuoden välein ehkä, niin saattaa olla, että se on sellaista pistokoeluontoista. Jos huomataan jotakin kehitettävää, niin on semmoisia asioita, mitä yhdessä saatetaan miettiä, että miten parannettaisiin tätä turvallisuutta. Sitten, jos löytyy vakavampia selviä puutteita suhteessa meidän säädöksiin, lainsäädäntöön, niin sitten meillä on lakisääteinen velvollisuus määrätä ne korjattavaksi ja antaa niille korjaukselle määräaika.

Yleensä pyritään kuitenkin siihen, että keskustelun kautta käydä niitä asioita läpi. Meiltä tulee aina dokumentti. Siitä palotarkastuksesta tulee pöytäkirja, jossa on sitten eritelty ne velvoittavat määräykset ja mahdolliset muut suositukset asiat. Jos ne velvoittavat on niin vakavia, niin sitten niille on korjausmääräaika, joka toki yhdessä neuvotellaan tilánväen kanssa, että mikä on semmoinen järkevä, realistinen aikataulu niille korjauksille.

[Kim Kaustell] Minkä tyyppisiä asioita siihen listaan sitten tulee niitä korjaustarpeita? Onko semmoista näppituntumaa?

[Jani Jämsä] No yleisimmin ehkä mautiloilla ne tarpeet liittyy siihen turvallisuuden ylläpitoon, kunnossapitoon. Pelastusviranomaisen ei edes pysty määräämään takautuvia parannuksia siihen alkuperäiseen rakentamisen tasoon, että se taso, mikä on aikoinaan sinne tehty, niin se pitäisi pysyä turvallisesti yllä.

Yleisimmin ne on ehkä semmoisia vaarallisempia vikoja ja puutteita esimerkiksi sähköasennuksissa, jotka saattaa aiheuttaa paloriskiä. Tai joku aikoinaan tehty palo-osastointi saattaa olla sillä tavalla, että se ei toimi. Siellä on esimerkiksi palo-ovi semmoisessa kunnossa, että se ei toimi. Tai on tehty jotain uusia läpimenoja osastoivista rakenteista ja ne on sellaisessa kunnossa, että se palo-osastointi ei toimi. Tämän tyyppisiä ne yleisimmin on, että se tehty taso on jostain kohti vähän repsahtanut tai se kunnossapito ei ole pysynyt.

[Kim Kaustell] Minulla olikin täällä erikseen nämä läpiviennit ja osastoinnit, koska niitä tuli silloin alun toistakymmentä vuotta sitten, kun kierrettiin näitä tiloja, joissa oli ollut palotapahtuma. Aika monessa tapauksessa siellä joko hyvin oli käynyt ilmi, että se osastointi oli ostanut sitä pelastus aikaa sitten, vaikka eläinsuojissa. Tai sitten, että kun sitä ei ollut siellä päätykolmiossa rehulan ja eläinsuojan välillä, niin ei ollut aikaa tehdä oikein yhtään mitään, ennen kuin kaikki oli sitten täydessä palamisessa.

Miten näihin palotarkastuksiin yleensä suhtaudutaan mautilalla? Oletteko tervetulleita vai vaivaksi?

[Jani Jämsä] Kyllä minun näppituntuma nykypäivänä on se, että kun se vaan tehdään se homma meidänkin puolelta oikein, että ollaan riittävän hyvissä ajoin yhteydessä ja yhdessä sovitaan sopiva ajankohta sillä tavalla, että se on tilan väellekin sopiva, että se ei ole se kiireisin päivä, niin kyllä nykypäivänä siihen suhtaudutaan hyvin. Kyllä nykyviljelijäsukupolvi ottaa sen hyvin rakentavasti yhteistyö hengessä ja yhdessä kehittämisenä. Sillä tavalla mekin se halutaan nähdä, että me ollaan vähän niin kuin yhteiskunnan tuottamana palveluna ilmaisia tai aika edullisia konsultteja. Tietysti nykypäivänä palotarkastukset on mautilakohteissa ja muissakin isommissa kohteissa maksullisia, mutta se maksu nyt ei ihan hirveitä ole. Siinä puhutaan ehkä noin 100 - 150 € hintaluokasta.

[Kim Kaustell] Sellainen tuli vielä mieleen näistä osastoivista rakenteista, - vähän ajatukset tässä hyppii -, mutta siellä on välttämättä niitä palo-osastojen läpikulkuja. Joko siellä on kuljetin tai sitten siellä on esimerkiksi ajettava työkone, joka kuljetetaan osastosta toiseen. Niin siellä on ne isot ovet ja sehän onkin sitten käyttäjän kädessä, että pidetäänkö ne muuna aikana kiinni vai onko ne tuuletuksen tai jokin muun vuoksi auki? Pystyykö siinä tarkastuksen yhteydessä puuttumaan tämmöiseen toiminnalliseen käyttöön, toiminnalliseen paloturvallisuuteen? Rakenteellinen on yksi, mutta toiminnallinen on toinen.

[Jani Jämsä] Se on oikeastaan nimenomaan se pointti. Pelastusviranomaisen pelastuslainmukaisessa valvontatoiminnassamme, että me nimenomaan valvotaan sitä rakennusten ja kohteiden turvallista käyttöä ja turvallisia toimintatapoja. Toki me katsotaan sitä, että se rakennettu rakennuskanta on pysynyt turvallisessa kunnossa ja semmoisessa kunnossa, kuin se on sen rakentamisen aikana

käyttöönottokatselmuksessa hyväksytty.

Ja siinä rakennuksen kannalta aina tärkeimpiä asioita on se, että tehty palo-osastointi toimii. Eläintiloilla varsinkin se eläinten pelastaminen on monesti sen palo-osastoinnin varassa. Se antaa sitä peliaikaa siihen, mutta enemmän nimenomaan katsotaan turvallisia toimintatapoja, turvallista työympäristöä, turvallista käyttöä. Esimerkiksi sinun mainitsemasi esimerkki isot palo-ovet, joista joudutaan ajamaan läpi, niin sitä käydään keskustelun omaisesti läpi, että miten toimitaan niiden kanssa. Mitä sitten kun työt lopetetaan, tuleeko ne suljettua? Onko siihen joku toimiva käytäntö? Ja pyritään haarukoimaan yhdessä niitä turvallisia toimintamalleja.

[Kim Kaustell] Sitten toinen semmoinen kokonaisuus, josta olisi mukava vaihtaa ajatuksia, niin on tämä maatilalan pelastussuunnitelma, jonka ymmärtääkseni tarvitsee tietyn tyyppisessä rakentamisessa ja tietyn kokoisessa rakentamisessa, säännöksetkin sen velvoittaa tekemään. Mutta tarkennettaisiinko siihen vielä, että milloin maatilalle on tehtävä pelastussuunnitelma? Nimenomaan on tehtävä. Hyvähän se olisi aina tehdä, mutta milloin se on tehtävä ja kuka sen tekee?

[Jani Jämsä] Toki suositeltavaa on tehdä aina pelastussuunnitelma. Maatilat on sen verran riskikohteita, riskikeskittymiäkin jopa tietyllä tavalla, että aina on hyvä tehdä pelastussuunnitelma. Se lakisäätöinen velvoite lähtee pelastuslaista, eli olemassa olevilla maatilakohteilla pelastuslain mukainen velvoite on niillä mautiloilla, jotka tarvitsee ympäristöluvan. Se on sidottu siihen ympäristölupatasoon kiinni ja se on nimenomaan sidottu siihen isompaan ELY-keskuksen myöntämään ympäristölupatasoon kiinni. Eli silloin kun on sen kokoluokan mautila, että tarvitsee ELY-keskukselta ympäristöluvan, niin tarvitsee myöskin pelastussuunnitelman.

Sitten toinen puoli asiaa on nykypäivänä tämä tuettu maatilarakentaminen, että se on sidottu sinne kiinni se pelastussuunnittelovelvoite. Jos mautilalla rakennetaan, investoidaan laajennusta, peruskorjausta, uutta rakentamista ELY-keskuksen kautta rahoitettavilla tukirahoituksilla, niin siihen on aina sidottu kiinni pelastussuunnitelmavelvoite. Silloin pitää tehdä myöskin pelastussuunnitelma ja ELY-keskus rahoittajana myöskin sitä valvoo sitten.

[Kim Kaustell] Olen tullut siihen ymmärryksen, että ei ole olemassa mitään valmista, tai toisaalta ehkä on satoja valmiita pohjia pelastussuunnitelmaan. Myöskin kopioitavissa olevia suunnitelmia. Millainen on hyvä pelastussuunnitelma ja mitä asioita siellä tulisi huomioida?

[Jani Jämsä] Toki mautiloillemme on pelastussuunnitelmapohjia olemassa. Yleensä oman alueen pelastuslaitoksen nettisivuilta löytyy sopivia mallipohjia, joita voi käyttää. Tietysti paras pelastussuunnistamaan aina semmoinen, joka soveltuu just sille tilalle.

Pelastussuunnitelmaa voisi ehkä ajatella sillä tavalla, että siinä on kaksi isoa näkökulmaa. Se tärkeämpi näkökulma on miettiä se, että mitä riskejä meillä on, ja miten niihin voidaan ennalta varautua? Miten me päivittäin toimittaisiin sillä tavalla, että ei sattuisi ollenkaan?

Sitten se toinen puoli pelastussuunnitelmaa, mihin se ehkä monesti tahtoo ajautua tai mennä, on se, että kuinka toimitaan sitten, jos sattuu? Eli ne toimintaohjeet erilaisiin onnettomuustilanteisiin juuri sille tilalle

sovitettuna, että mitä just meillä kannattaa tehdä, missä järjestyksessä? Mitä asioita pitää tehdä sitten, kun sattuu? Mutta se tärkeämpi puoli olisi miettiä se, että mitä riskejä meillä on. Miten me niitä pystyttäisiin ehkäisemään päivittäisessä toiminnassa, ettei sattuisi ollenkaan.

[Kim Kaustell] Eli sen pelastussuunnitelman tekeminen ja ennen kaikkea ehkä ylläpito, tai säännöllinen tarkastaminen olisi ehkä sitä parasta paloriskien hallintaa?

[Jani Jämsä] Kyllä, ilman muuta. Sen takia meidänkin valvontatoiminnassa, valvontakäynnillä, palotarkastuksella se on se keskeisin juttu, mistä monesti aloitetaan. Vähän niin kuin istumalla pöydän ääreen yhdessä, sen pelastussuunnitelma ääreen, että onko se ajan tasalla? Miten sitä on käyty tilalla läpi? Onko tullut semmoisia muutoksia rakennuskantaan, koneisiin, laitteisiin, toimintatapoihin, mikä vaikuttaisi siihen pelastussuunnitelmaan? Jos sen pelastussuunnitelman näkisi semmoisena päivittäisenä turvallisuuden työkaluna, niin silloin monesti päästään siihen näkökulmaa, mikä sen rooli tärkeimpänä olisi.

[Kim Kaustell] Jos sitä pelastussuunnitelmaa ajattelee tuolla lailla, että se sisältää riskin kartoituksen, ja niiden arvioinnin. Ja ehkä jotain priorisointia, että missä järjestyksessä asioista pitää huolehtia ehkä siinä tilanteessa. Sitten siinä vaiheessa, kun siellä on tilanne päällä ja pitäisi ruveta toimimaan, niin onko siinä erillinen osa sinne akuuttiin, tai kun on tilanne päällä, että mitä tehdään? Onko se osa sitä pelastussuunnitelmaa? Vai onko se vielä erillinen toimintakortti tai joku tällainen?

[Jani Jämsä] Yleensä pelastussuunnitelmat rakennetaan silleen, että ne akuutteihin tilanteisiin luodut toimintaohjeet on tällaisia helppolukuisia, korttimaisia, jotka on helppo esimerkiksi tulostaa, laminoida seinälle vaikka sinne eläintiloihinkin tai karjasuojan pääsisäänkäyntiin, tilapäistä työvoimaa, lomittajia ajatellen, esimerkiksi. Yleisimmin pelastussuunnitelma on ehkä sen kaltainen, että siinä on semmoinen tekstiosa, missä on niitä riskejä käyty läpi, kuinka näihin voitaisiin varautua ja kuinka näitä voitaisiin ehkäistä päivittäisessä toiminnassa. Siellä saattaa olla ne, ja pitäisikin olla ne ohjeet päivittäiseen turvalliseen toimintaan.

Sitten ne mahdollisten onnettomuustilanteiden toimintaohjeet on yleisimmin semmoisia korttimaisia, jotka on nopeita tsekata. Ehkä semmoisia noin yhden sivun kortteja, helppo tulostaa käyttöön ja laminoida vaikka seinälle. Ne on yleensä siinä perusosan liitteenä. Yleensä vielä mikä pitäisikin pelastussuunnitelmassa olla mukana, niin puhutaan tällaisista turvakuvista, turvapiirroksista. Että sen pelastussuunnitelman liitteenä on sitten tilan asemapiirros siitä kokonaisuudesta, mihin on merkitty kaikki tärkeimmät asiat. Mistä meiltä löytyy alkusammutuskalustoa, mitä muuta tarkeeta, missä on vaarallisia kemikaaleja, onko muuta tällaista tarkeeta pelastettavaa. Ajoreitit, mahdolliset pelastustiereitit piha-alueella, mahdolliset lisävedenottoapaikat. Kaikki tällainen, mikä siihen onnettomuus tilanteeseen vaikuttaa ja liittyy.

Sitten rakennusten pohjapiirroksiset, johon on merkitty ne tärkeimmät asiat sen tilanteen hoitamisen kannalta. Alkusammutuskalusto, eläinten pelastamisreitit, pelastusaitaukset, ihmisten poistumisreitit, tärkeimmät palo-osastoinnit, vaarallisten kemikaalien sijaintipaikat rakennuksissa. Kaikki tällainen, mikä toisaalta tukee sitä päivittäistä turvallisuutta. Esimerkiksi tilapäisen

työvoiman perehdyttämisessä tuommoinen hyvin tehty pelastussuunnitelman pohjapiirros on tosi hyvä käyttää hyödyksi siinä perehdyttämistilanteessa, jos se on esimerkiksi siellä karjasuojan seinällä. Siitä on helppo kertoa ja näyttää niitä asioita, että miten tämä turvallisuus meillä toimii.

[Kim Kaustell] Tuosta tuli vielä mieleen, että silloin toistakymmentä vuotta sitten, kun edellisen kerran tämän asian parissa olin, niin silloin fokuksessa oli se, että mitä tapahtuu sen tulipalon jälkeen siellä maatilalla. Se pelastussuunnitelma kuulostaa siltä, että se ennakoiva osa on todella tärkeä. Sitten tietysti nämä ohjeet siihen akuuttiin tilanteeseen, mutta kyllä siinä varmaan olisi hyvä miettiä myöskin, että missä on eläinten väistötilat ja miten vesihuolto sitten järjestetään? Että sammutusvedestä varmaan oli äsken puhe, mutta sitten on eläimet, ja jos eläintiloista puhutaan, niin koko sen jälkihoito. Niin se senkin ennakointi, suunnittelu, voisi kyllä olla osa sitä suunnitelmaa.

[Jani Jämsä] Kyllä, ilman muuta ja monesti niissä valmiissa pelastussuunnitelmapohjissa on myöskin tämä puoli huomioitu. Eli tilanteen jälkihoito ja siihen varautuminen. Tietysti, kun pelastussuunnitelmassa pitäisikin huomioida ja huomioidaan kaikki ne mahdolliset riskit tilalla, niin kyllä siellä käsitellään esimerkiksi tällöinen vesihuoltotilanne. Että jos tilan oma vesijärjestelmä pettää, niin mitäs sitten? Mistä otetaan karjalle vesi ja millä tavalla ja näin pois päin.

Samalla tavalla palotilanteen jälkihoito, niin pelastussuunnitelmassa olisi syytä siihenkin varautua ja miettiä, että keneen otetaan yhteyttä? Kuka on meidän yhteyshenkilö vakuutusyhtiössä? Mitä muuta yhteyttä tarvitaan ottaa vesihuollon turvaamiseksi? Karjan tilapäissuojien kannalta, mihin sitä karjaa voidaan siirtää? Lähitiloille onko mahdollisuutta? Millä kalustolla siirretään, jos omat tilat tuhoutuu siinä palotilanteessa. Niin kaikki tämä pitäisi miettiä myöskin ja varautua ennalta siihenkin tilanteeseen.

[Kim Kaustell] Sitten tekisi mieli vielä hiukan kysellä tuosta, että sinä olet ollut kouluttamassa pelastusalan ammattilaisia ja myös maatala paloihin, niin miten pelastusalan ammattilaisia koulutetaan näihin maatalan paloturvallisuus asioihin ja tilanteisiin?

[Jani Jämsä] Joo, minä olin tässä välillä reilun 16 vuotta opettajana Pelastusopistolla ja se maatalojen paloturvallisuus kuului siihen opetusrooliin sen taustani takia. Kyllähän Pelastusopistolla kaikissa perustutkinnoissa on mukana maatalojen paloturvallisuus. Pelastajatutkinnoissa sitä käydään läpi, alipäällystö tutkinnoissa vähän kerraten, ja ehkä sitten valvontatyötäkin ajatellen mennään syvemmälle, ja sitten pelastusalan päällystötutkinnoissa sitä on tietysti laajimmin mukana.

Se päällystö osallistuu siihen rakentamisen ohjauksen rakennusvalvonnan kanssa eniten, ja sitten ehkä valvontatyötäkin tekee eniten. Se maatalojen paloturvallisuus, ne maatalojen riskit, niiden ennaltaehkäisy, maatalojen pelastussuunnittelu, kaikki tämä valvontatyöhön ja sen tilan kanssa yhteistyön tekemiseen liittyvä on niissä tutkinnoissa mukana. Sitten siellä pelastustoiminnan opetuksen puolella on eläinten pelastaminen omana opintojaksonaan. Toki siinä on kaikki eläinten pelastaminen mukana samassa paketissa, että silloin se pieni siivu on sitten maatalojen eläinten pelastamista.

[Kim Kaustell] Käydäänkö käytännön olosuhteissa harjoittelemassa?

[Jani Jämsä] Kyllä. Kuopiossa Pelastusopistolla eläintenpelastusjaksolla. Se on vähän kaksijakoisesti sovittu systeemi sillä tavalla, että siellä onnettomuuksien ehkäisyn koulutuksen puolella on maatalojen palotarkastusharjoituksia, jotka on osittain myöskin perehtymistä maatilaympäristöön ja niihin riskeihin ja siihen toimintaan. Mutta samalla myöskin harjoitellaan sitä maatalojen palotarkastuskäyntiä ja mitä siihen liittyy, sitä valvontatoimintaa.

Ne yleensä suunnataan Pohjois-Savon alueen siihen Kuopion lähikuntien, maaseutukuntien tiloille. Joko karjatilaille, lypsykarjatilaille, lihakarjatilaille, sikalakohteisiin ehkä enimmäkseen. Suurin osa niistä on tietysti lypsykarjatilajoja tai lihakarjatilajoja. Sitten eläinten pelastamiseen opetukseen liittyen, niin sillä jaksolla käydään hevostalleilla ja harjoitellaan esimerkiksi tilapäispäitsien tekemistä ja hevosten liikuttamista onnettomuustilanteissa.

[Kim Kaustell] Nyt jos olen oikein ymmärtänyt, niin onni olisi asua tässä hyvin lähellä tätä pääkallonpaikkaa, missä on ammattilaisia, mutta sitten taitaa todellisuus kuitenkin olla niin, että harvaan asutulla seudulla, niin se on sopimuspalokunnat VPK:t, jotka siellä ehkä ensimmäisenä on paikalla ihan ajoetäisyyksien vuoksi. Onko he mukana tämän tyyppisessä koulutuksessa?

[Jani Jämsä] Kyllä on. Suurin osahan Suomen pinta-alasta hälytystehtävät hoidetaan vapaaehtoistoiminnan varassa. Maatilat monesti on kaukana kaupunkikeskittymistä, missä on sitten ympärivuorokautista ammattipelastuslaitosta. Sitten siellä sivukylillä, harvaan asutulla alueella pienemmissä kuntataajamissa se vapaaehtoisporukka tekee sen ensivaiheen pelastustoiminnan. Se ensimmäinen yksikkö joka tulee, niin monesti se on vapaaehtoistoimintaa. Sopimuspalokunta tai sitten pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneitä toimenpidepalkkaista vapaaehtoista sammutushenkilöstöä. Sieltä tulee monesti se ensimmäinen apu.

Ja siihen sopimuspalokuntapuolen koulutukseenkin kuuluu eläinten pelastaminen siihen peruskoulutukseen mukaan. Jos tämän on käynyt tuossa vähän aikaisemmassa vaiheessa, niin siellä oli erikseen semmoinen eläintenpelastuskurssi. Ensin käytiin peruskursseja ja sitten vähän siinä syventävässä vaiheessa eläintenpelastuskurssia. Nykymuotoisessa sopimuspalokuntakoulutuksessa eläinten pelastaminen kuuluu osana siihen peruskoulutusjaksoon.

[Kim Kaustell] Sitten tietysti tilan parhaita asiantuntijoita on tilalla mahdollisesti asuva ja ainakin työtätekevä väki. Millä tavalla maatalanväki voi olla mukana tässä pelastus tilanteessa ja miten he voi pätevätyä siinä asiassa?

[Jani Jämsä] Toki se tilan oma väki on aina se tärkein siinä onnettomuustilanteessa. Me tarvitaan mahdollisessa palotilanteessa, onnettomuustilanteessa sitä tilan asiantuntija-apua siltä isäntävältä. Rakennuksista tietoa, karjan liikkumisesta tietoa. Esimerkiksi lypsykarjan luonnollisista liikkumisreiteistä. Ne helpoimmin yleensä siirtyy niitä reittejä pitkin, mitä ne on tottunut liikkumaan. Lypsykarja nykypihatoistakin käy talvella jonkun näköisessä jaloittelulaitauksessa, kesällä laiturilla, ja ne on tottuneet jotakin reittiä liikkumaan. Me tarvitaan niistä tietoa. Ne helpoimmin

siirtyy niitä luonnollisia reittejä pitkin. Tarvitaan isäntäväen apua siitä, että onko jotain vaarallisia kemikaaleja jossakin, mitkä pitäisi huomioida. Miten ne rakennukset on palo-osastoitu.

Meillä on isommista tiloista toki sen pelastussuunnittelun myötä niin sanottuja kohdekortteja. Eli, kun tilalle on tehty pelastussuunnitelma ja siinä on tehty yhteistyötä meidän kanssa, ja niitä jopa toimitettu meille tiedoksi pelastuslaitokselle. Sitä kauttahan meillä on isoimmista tiloista pohjatietoa olemassa, jota voidaan hyödyntää siinä tilanteessa, mutta isäntäväkeä tarvitaan asiantuntija-apuna ilman muuta, ja nimenomaan sitä tietoa siitä tilasta.

[Kim Kaustell] Jos ajatellaan vielä tätä tilan väen merkitystä tässä, niin tietysti kaikki se ennakoiva toiminta, jolla pyritään ehkäisemään, pienentämään niitä paloriskejä, mutta sitten tämä alkusammutus myöskin. Kun ne tilat tuolla aika kaukana on, niin siinä on ne muutamat kriittiset minuutit, jolloin on ehkä mahdollista sillä alkusammutuksella tehdä. Miten tilan väki voi kouluttautua alkusammutukseen?

[Jani Jämsä] Se oma alkusammutustaito ja toimintataito muutenkin sillä tilalla on tosi tärkeää, kun pelastuslaitoksilla on pitkät matkat maataloille. Herkästi sitä ajomatkaa siitä lähimmästäkin kuntakeskuksesta saattaa syntyä se 20 minuuttia, jopa puoli tuntia. Maatilat on monesti tuolla haja-asutusalueella ja kaukana niistä taajamista. Se oma alkusammutustoiminta siinä alkuvaiheessa olisi tosi tärkeitä, ja alkusammutuskoulutusta tietysti järjestää pelastuslaitokset.

Sitten nykyisin on viriämässä, virinnytkin aika monella alueella tällainen kyläyhteisöön, kylätoimikuntaan tukeutuva toiminta. Kyläyhdistysten kautta saatetaan järjestää kylille alkusammutus- ja turvallisuuskoulutuksia. Sitten maaseutuvaltaisella alueella, maaseutukunnissa monesti esimerkiksi yhteistyössä kunnan maaseutuviranomaisten kanssa, tai lomitusjärjestelmän kanssa tai tällä tavalla, järjestetään erikseen maanviljelijöille suunnattuja koulutuspäiviä, koulutustapahtumia, joissa käydään maatalan paloturvallisuusasioita läpi ja siinä yhteydessä alkusammutuskoulutuksia.

[Kim Kaustell] Tässä on käyty läpi monen näköisiä asioita. Onko sinulla mielessä jotain terveisiä tai muuta mitä tulevaisuudessa näkyy, minkä haluaisit sanoa viestinä vaikka tässä kuulijalle?

[Jani Jämsä] Kyllä minä ensimmäisenä ja tärkeimpänä korostaisin sitä yhteistyön merkitystä. Vaikkakin se pelastusviranomainen tekee lakisääteistä valvontatyötä tullessaan palotarkastukselle maatilalle, niin kyllä me halutaan tehdä nimenomaan turvallisuutta kehittävää yhteistyötä sen tilan väen kanssa. Sillä tavalla se kannattaa molemmiin puolin ottaa, että se on nimenomaan turvallisuutta kehittävää yhteistyötä parantaaksemme sen maatalan asioita, kehittääksemme turvallisuutta ja varautuaksemme ennalta siihen, jos tapahtuu niin miten se vahinko jäisi mahdollisimman vähäiseksi, pieneksi ja mieluummin siihen, että miten me saataisiin asiat sille tolalle, että ei tapahtuisi ollenkaan.

[Kim Kaustell] Hyvä. Näihin sanoihin on ehkä hyvä päättää tämä keskustelu. Kiitoksia Jani, oli oikein mukava päästä vierailemaan täällä Mikkelissä.

[Jani Jämsä] Kiitoksia ja turvallista kevään jatkoa kaikille.

[Kim Kaustell] Kuuntelit juuri osan maatilapalot -podcastsarjasta. Sarja liittyy

maatilojen riskienhallintaa ja turvallisuusjohtamista kehittävään hankkeeseen. Hanke on toteutettu Luonnonvarakeskuksessa yhteistyössä Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston kanssa.

[Musiikkia]